

Nog een tweede tegenstrijdigheid was er: de oorlogsvoering in engere zin vergde een verstikking van het Nederlandse politieke leven – en zijn politieke opdracht noopte hem, dat politieke leven binnen zekere grenzen tot ontwikkeling te laten komen. Zulks in een land dat zich door een Duitse Vijfde Colonne verraden voelde, waarin het *Deutschtum* zich nimmer in een algemene populariteit had mogen verheugen, ja dat eerder de eeuwen door geleefd had met de blik naar de wereldzeeën en niet naar het continentale achterland! Een intelligent medewerker als Rabl was zich van die problematiek spoedig bewust. *'Es ist nicht alles leicht'*, verzuchtte hij ruim vier maanden na aankomst in Den Haag in een brief aan een vriend,

*'denn es steht zu viel gegen uns. Eine generationenlange wirtschaftliche Abhängigkeit von England, eine generationenlange kulturelle Abhängigkeit von Frankreich, das dunkle Gefühl, im Mutterland das Annektionsopfer des Reichs, in den Kolonien dasjenige Japans zu werden . . . aus diesem Land soll man eine Option für uns herausholen, die nach aussen freiwillig aussieht, als spontane Besinnung auf das gemeinsame Bluterbe und die gemeinsame Geschichte aussieht, dem das Volk seit genau 300 Jahren den Rücken gekehrt hat um 'Welthandel' zu treiben! Ich bin indes felsenfest überzeugt: schafft Seyss es nicht mit seinem unmerklich leisen, leichten und feinen, dabei aber unerbittlich und konsequent zugreifenden Hand, dann niemand.'*¹

Misschien dacht de *Reichskommissar* dat zelf ook wel. Of was het hem in oktober '40, toen Rabl die brief schreef, al gaan dagen dat hij van het Nederlandse volk welks taal hij niet verstond (en ook niet leerde verstaan) en van welks geschiedenis en mentaliteit hij maar een vage indruk had, eigenlijk niets begreep? *'Wenn man hier frisch aus Deutschland kommt'*, zei hij later tegen Snijder op een van zijn zeldzame momenten van openhartigheid, *'glaubt man dieses Volk zu verstehen. Je länger man hier ist, je mehr sieht man wie anders es ist als man denkt.'*² Maar met dat betere inzicht kon hij toen in zijn politiek nauwelijks rekening houden: Duitsland moest de oorlog winnen, althans niet verliezen en die overtuiging, met hardnekkigheid beleden, dreef hem een richting op waarvan hij, intelligent als hij was, begrepen moet hebben dat ze het volledig falen inhield van de politieke missie die hem in Nederland toevertrouwd was. Zijn opgewektheid is hem van '42 af gaan verlaten.³

¹ Brief, 1 okt. 1940, van K. O. Rabl aan een vriend, p. 13-14 (Doc I-1371 A, a-1).

² G. A. S. Snijder: 'Gesprekken met Seyss-Inquart', p. 10. ³ A. E. Cohen: Verslag tweede gesprek met Wimmer, p. 11.